

Κοτρίνης 306
ΚΡΗΤΙΚΑ

ΕΥΜΕΝΙΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΝ
ΚΡΗΤΗΣ

ΕΠΙ

ΤΟΥ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 85 ΨΗΦΙΣΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΕΝ ΚΡΗΤΗΙ

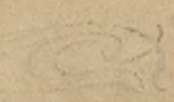

ΕΝ ΗΡΑΚΛΕΙΩ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΣΠΥΡ Δ. ΑΛΕΞΙΟΥ
1911

1845

140m 9145 306

ΚΡΗΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
— ΧΑΝΙΩΝ —
ΑΦ. αριθ. 65.528
Χρονολ. Είσαγ. 10-9-2009
Ειδικότης Ευαγγελία Κωνσταντίνου
Αριθ. 274.96/16-ΧΜ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

Αριθ. Πρωτ. 125
Ανεκτ. 105

ΠΡΟΣ

ΤΗΝ Σ. ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΝ ΚΡΗΤΗΣ

Ἀξιότιμοι Κύριοι,

Ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 15 τῆς 25 Φεβρουαρίου 1911 φύλλῳ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἐδημοσιεύθη τὸ ὑπ' ἀριθ. 85 ψήφισμα τῆς Συνελεύσεως τῶν Ἑλλήνων ἐν Κρήτῃ ἔχον ὡς ἐξῆς: «Τὰ καθυστερούμενα πρὸς τὰ Μοναστηριακὰ Ταμεῖα » καὶ τὰς ὄφρα νικίας περιουσίας χρέη ὑπολογίζονται μὲ τόκον » ὑπερῆμερίας πρὸς 6 0/0 ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς ἐνάρξεως τῆς » ὑπερῆμερίας ἀλληλοχρέως ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀρχικοῦ δανείου » μὴ ἐξαιρουμένων οὔτε τῶν δεδικασμένων. Τὸ παρὸν ψήφισμα » ἀπαξ ψηφισθὲν ἰσχύει ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεώς του εἰς τὴν » Ἐπίσημον Ἐφημερίδα».

Καὶ ὡς Ἀρχιερεὺς τῆς ἐν Κρήτῃ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐνασκῶν τὰ παρὰ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Διατάξεων ἐπιβαλλόμενά μοι καθήκοντα συμφώνως, ἄλλως τε, τῷ ἀρθρῷ 9 τοῦ Καταστατικοῦ τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης Νόμου, Καὶ ὡς Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου ἐπαγρυπνῶν ἐπὶ τῆς τηρήσεως τοῦ αὐτοῦ Καταστατικοῦ Νόμου καὶ ἰδίᾳ τῆς ἀκροτελευτιῆς διατάξεως αὐτοῦ τῆς ἀπαιτούσης τὴν κοινὴν συνενόησιν τῆς Πολιτικῆς Ἐξουσίας καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Κρήτης διὰ πᾶσαν τροποποίησιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Νόμου, καὶ τέλος ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ ὑπόλογος ἐνώπιον τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν τήρησιν τῶν ἀρθρῶν τῆς Συμβάσεως τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτικῆς Ἐξουσίας Κρήτης, ὑπολαμβάνομεν ἐμαυ-

τὸν ὑπόχρεων ἵνα διαμαρτυρηθῶμεν ἐπισήμως κατὰ τοῦ ἀνωτέρω ψήφισματος καὶ προβάλωμεν συνάμα τὴν ἀξίωσιν, ὅπως ἡ Πολιτικὴ Ἐξουσία παρακάμψῃ τὴν ἐκτέλεσιν καὶ ἐφαρμογὴν αὐτοῦ, διότι τοῦτο ἀντίκειται πρῶτον εἰς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας, δεύτερον εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν διέποντα τὰ Ἐκκλησιαστικὰ τῆς Νήσου πράγματα Καταστατικὸν Νόμον καὶ τρίτον εἰς τὰς ὑποχρεώσεις, ἃς ἡ Πολιτικὴ Ἐξουσία ἔχει ἀναλάβει ἐπισήμως ἀπέναντι τῆς τε Ἐκκλησίας Κρήτης καὶ τῆς μητρὸς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας διὰ τῆς ἀνω εἰρημένης Συμβάσεως.

Πρὸς διαλεύκανσιν καὶ σαφεστέραν ἐπεξήγησιν τῶν ἀνω εἰρημένων ἐσμὲν ἠναγκασμένοι νὰ ἐξετάσωμεν μετὰ τῆς δυνατῆς βραχυλογίας τὰ παρα πῶδας τρία ζητήματα :

Α'. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ψήφισμα ἀντίκειται ὄντως ταῖς διομολογηθείσαις μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτικῆς Ἐξουσίας συμφωνίαις καὶ ταῖς ὑπὸ τῆς τελευταίας ταύτης ἀναληφθείσαις ὑποχρεώσεσιν ;

Β'. Τὸ αὐτὸ ψήφισμα ἀντίκειται εἰς τοὺς Ἱεροὺς τῆς Ἐκκλησίας Κανόνας ;

Γ'. Δύναται, καὶ τίνι τρόπῳ, ἵνα θεραπεύσῃ ἡ Πολιτικὴ Ἐξουσία τὸ πραξικόπημα τοῦτο ;

Εἰς τὴν ἔρευαν τῶν θεμάτων τούτων προβαίνομεν ἀμέσως κατὰ τὴν διατυπωθεῖσαν σειρὰν καὶ τάξιν.

Α'. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ψήφισμα ἀντίκειται ὄντως ταῖς διομολογηθείσαις μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτικῆς Ἐξουσίας συμφωνίαις καὶ ταῖς ὑπὸ τῆς τελευταίας ἀναληφθείσαις ὑποχρεώσεσιν ;

Ἡ Ἐκκλησία ἄνωθεν τὴν καταγωγὴν ἔλκουσα καὶ ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος ἰδρυθεῖσα παράγουσα δ' ἐν ἑαυτῇ διὰ τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων, οὓς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, οἱ Θεοκῆρυκες Ἀποστολοὶ καὶ αἱ σεπτὰ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι ἔθεντο, ἔνομον τάξιν ἰδίαν καὶ αὐτοτελεῆ, ἐξ ἧς καὶ τὴν προσωπικότητα ἔλκει, εἰσέρχεται ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς κοινωνικῆς τάξεως καὶ παρουσιάζεται ἐν ταῖς κατέναντι τῆς πολιτείας σχέσεσιν αὐτῆς ὡς νομικὸν πρόσωπον δημοσίου Δικαίου, καὶ δὴ ἴδρυμα αὐτοτελεές καὶ ἀνεξάρτητον, κεφαλὴν ἔχον τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ σκοπὸν τὴν ἐπὶ

τῆς γῆς πραγματοποιήσιν τῆς θείας Αὐτοῦ διδασκαλίας.* Ἐπειδὴ ὁμοῦ καὶ ἡ Πολιτεία, ἐφ' ὅσον προΐσταται αὐτῆς Κυβέρνησις Χριστιανικὴ σκοπὸν ἔχει τὴν πραγμάτων ἐν ἑαυτῇ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, ἡ Ἀνατολικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀείποτε ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὴν Πολιτείαν καὶ ἐχορήγησε τὰ πνευματικὰ μέσα, ἃ διαθέτει πρὸς ἐπιτέλειαν τοῦ προορισμοῦ αὐτῆς, ὡς καὶ ἐξ ἄλλου ἡ Χριστιανικὴ Πολιτεία, ἀναγνωρίζουσα τὸν μέγαν τῆς Ἐκκλησίας σκοπὸν, ἐχορήγησε τὴν κοσμικὴν ἑαυτῆς δύναμιν πρὸς ὑποστήριξιν καὶ προστασίαν τῆς Ἐκκλησίας.

Τοιαύτη λοιπὸν σχέσις συνεννόησεως καὶ ἀμοιβαίας ὑποστηρίξεως πρὸς ἐπιτέλειαν τοῦ τέλους πρὸς ἑκατέρωθεν τείνει σωζομένης πλήρους τῆς αὐτοτελείας καὶ ἀνεξαρτησίας ἐκάστης διέπει τὰς σχέσεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὰς Πολιτείας, ἐν αἷς Κυριαρχοῦσα θρησκεία ἀναγνωρίζεται. «Ἀποδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ» διέταξεν ὁ θεὸς τῆς Ἐκκλησίας ἰδρυτῆς καὶ τὴν διαταγὴν πιστῶς ἠκολούθησεν αὐτὴ. Τὴν θέσιν τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ αὐτοτελείας τῆς Ἐκκλησίας ἀνεγνώρισαν οἱ αἰμίνηστοι ἡμῶν Αὐτοκράτορες καὶ ἰσοτίμους, ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς ἱεροὺς Αὐτῆς κανόνας πρὸς τοὺς ἰδίους Αὐτοκρατορικοὺς νόμους, ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς Πολιτείας, ἐκήρυττον. Οὕτως ἐν Κώδικι Ι' 3,45 λέγεται «τοὺς δὲ θείους κανόνας οὐκ ἔλαττον τῶν νόμων ἰσχύειν καὶ οἱ ἡμέτεροι βούλονται νόμοι». Ἐν Νεαρᾷ δὲ ρλ' κεφ. α' ὁ Ἰουστινιανὸς λέγει· «Θεσπιζομεν τοίνυν τάξιν νόμων ἐπέχειν τοὺς Ἁγίους Ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας», καὶ ὁ Μανουὴλ Κομνηνὸς ἐν τῇ Νεαρᾷ αὐτοῦ· «Ὡς ἂν οὖν ἀμφοτέρωθεν καλῶς προφυλαχθῶσι καὶ σεβασθῶσιν ἢ τε μεγαλειότης τῶν Βασιλικῶν τε καὶ Ἀρχιερατικῶν τε διαταγμάτων καὶ ἢ τῶν νόμων καὶ ἢ τῶν κανόνων ἀκρίβεια». Τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ αὐτοτελείαν τῆς Ἐκκλησίας ἐσεβάσθησαν ὁμοίως καὶ τὰ νεώτερα Χρι-

* Ὁρ. Ἐκκλ. Δικ. Μίλας § 221 κ. ἐπ. Ἐκκλ. Δικ. Ἀπ. Χριστοδ. § 29 κ. ἐπ. Ἐκκλ. Δικ. Μετ. Σακελλαροπούλου § 5 καὶ ἐπ. μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι οὗτος θεωρεῖ τὴν πολιτείαν Σωματεῖον καὶ σὺν ἰδρυμα. — Τὰς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ παραδόσεις τοῦ Καθηγητοῦ κ. Γ. Εὐταξίου. Ἐπίσης Φλ. λεξ. Νομικῆς τομ. Α' σελ. 710 καὶ Ν. Σαριπόλου Συνταγμ. Δικ. τόμος Β' σελ. 388 καὶ 294.

στιανικά κράτη και δὴ τὸ ἡμέτερον, ὅπερ ἐν τῷ 2ῳ ἄρθρῳ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1844, ὅπερ ἐπανελήφθη τὸ αὐτὸ και ἐν τῷ Συντάγματι τοῦ 1864 οὐδόλως δὲ ἐθίχθη κατὰ τὴν νῦν διεξαγομένην ἀναθεώρησιν τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου, τὴν ἐπομένην διάταξιν ἔθετο· « Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος κεφαλὴν γνωρίζουσα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὑπάρχει ἀναποσπαστως ἠνωμένη δογματικῶς μετὰ τῆς ἐν Κων)πόλει Μεγάλης και πάσης ἄλλης ὁμοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, *τηροῦσα ἀπαρασαλεύτως ὡς ἐνεῖναι, τοὺς τε ἱεροὺς, Ἀποστολικοὺς και Συνοδικοὺς Κανόνας και τὰς ἱερὰς παραδόσεις,* εἶναι δὲ αὐτοκέφαλος, ἐνεργοῦτα ἀνεξαρτήτως πάσης ἄλλης Ἐκκλησίας τὰ κυριαρχικὰ αὐτῆς δικαιώματα και διοικεῖται ὑπὸ Ἱερᾶς Συνόδου Ἀρχιερέων». Ἡ τοιαύτη δὲ τῆς ἐν τῷ Ἐλευθέρῳ Κράτει Ἐκκλησίας θέσις καθωρίσθη μετὰ μακρὰς συεννοήσεις και διὰ συμφωνίας μεταξὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους και τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Τὴν ἀνεξαρτησίαν και αὐτοτέλειαν τῆς Ἐκκλησίας ἀναγνωρίζουσα και ἡ Κρήτη προῆλθεν εἰς συεννοήσεις μετὰ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας και ἐκανόνισε τὰς πρὸς Αὐτὴν σχέσεις διὰ τῆς γνωστῆς τῇ Πολιτικῇ Ἐξουσίᾳ συμβάσεως, ἐν ἣ ῥητῶς ἀναφέρεται ἐν ἄρθρῳ 7ῳ « Ἡ ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησία φυλάττουσα ἀπαρασάλευτα τὰ δόγματα, τοὺς ἱεροὺς Κανόνας και τὰς τυπικὰς διατάξεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, *εἶναι ἐλευθέρᾳ ἵνα κανονίσῃ πάντα τὰ λοιπὰ κατ' αὐτὴν ἐν κοινῇ συμπράξει μετὰ τῆς Κρητικῆς Πολιτείας*». Κατὰ ταῦτα διάταξιν μὲν ἀντικειμένην εἰς τὰ δόγματα, τοὺς ἱεροὺς Κανόνας, ἢ τὰς τυπικὰς διατάξεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, οὔτε ἡ ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησία, οὔτε ἡ Πολιτεία, οὔτε ἀπὸ κοινοῦ ἀμφότεραι δικαιοῦνται νὰ θέσωσιν. Ἐφ' ὅσον δὲ ζήτημά τι ἐκ τῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀφορῶντων δὲν προσκρούει εἰς τι τῶν ἀνωτέρω ἀρμοδία ὅπως θεσπίσῃ τοὺς ρυθμίζοντας αὐτὸ κανόνας εἶναι ἡ ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησία ἐν συμπράξει και τῆς Πολιτείας. Συμφώνως πρὸς ταῦτα ἐγένετο ὁ Καταστατικὸς τῆς ἐν Κρήτῃ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Νόμος ἐν ἐπικεφαλίδι μὲν τοῦ ὁποίου ἀναφέρονται:

«Κυροῦμεν τὸ ἐξ ἄρθρων ἑκατὸν ἐξήχοντα ἐξ Καταστατικῶν

τῆς ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίας, τὸ ψηφισθὲν ἐκ κοινῆς συνανοήσεως τῆς Ἡμετέρας Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἱερῶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου Κρήτης καὶ ἔχον ὡς ἐπεται.» ... Ἐν δὲ τῷ ἀκροτελευτίῳ ἄρθρῳ «αἱ ἀνωτέρω διατάξεις θέλουσιν ἰσχύει, ἐφ' ὅσον δὲν τροποποιηθῶσι διὰ μεταγενεστέρου Νόμου καταρτιζομένου ἐκ κοινῆς συνανοήσεως τῆς Πολιτικῆς Ἐξουσίας καὶ τῆς Ἱερῶς Συνόδου Κρήτης».

Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀντικειμένων, ἅτινα ἐρουθμίσθησαν ἐν τῷ Καταστατικῷ τούτῳ ὑπὸ τῆς ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίας ἐν κοινῇ συμπράξει μετὰ τῆς Πολιτικῆς Ἐξουσίας εἶναι καὶ ἡ διοίκησις τῆς περιουσίας τῶν Μονῶν (Ἄρθρ. 60 καὶ ἑπ.) Ἐν ἄρθρῳ 61 τοῦ Καταστατικοῦ ῥητῶς καθορίζεται ὅτι «Πόροι τῶν Μοναστηριακῶν Ταμείων εἶναι α') Τὰ εἰσοδήματα τῶν Μοναστηριακῶν περιουσιῶν κλπ.» Ἐν δὲ τῷ ἄρθρῳ 62 σαφῶς ὀρίζεται ὅτι «τὰ εἰσοδήματα τῶν Μοναστηριακῶν Ταμείων διατίθενται ἀποκλειστικῶς ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τοῦ κλήρου», καταριθμοῦνται δ' οἱ σκοποὶ πρὸς οὓς καὶ μόνους ἐπιτρέπεται νὰ διατίθενται τὰ εἰσοδήματα ταῦτα. Τοιοῦτοι δ' εἶναι α') Ἡ καταβολὴ τοῦ πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα ἐπιδόματος· β') Τὰ ἐπιδόματα τῶν Ἐπισκόπων· γ') Ἡ συντήρησις Ἱεροδιδασκαλείων καὶ πᾶσα δαπάνη σχετικὴ πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ κλήρου· δ') Ἡ συντήρησις τῶν Ἱερῶν Μονῶν καὶ τῶν ἐν αὐταῖς διαιτωμένων μοναχῶν· ε') Ἡ μισθοδοσία τοῦ Ἐνοριακοῦ κλήρου· στ') Ἡ συνδρομὴ εἰς φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα καὶ ἡ ἴδρυσις τοιούτων». Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντων σαφὲς καὶ ἀναμφήριστον ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι πᾶσα τροποποίησις τῶν ἀνωτέρω διατάξεων καὶ διάφορος διάθεσις τῶν εἰσοδημάτων τῶν Μοναστηριακῶν Ταμείων μονομερῶς ὑπὸ τῆς Πολιτικῆς Ἐξουσίας γινομένη προσκρούει εἰς τὴν αὐτοτέλειαν τῆς θέσεως, ἣν ἡ Ἐκκλησία κατέναντι τῆς Πολιτείας κέκτηται ἐν τοῖς ἀφορῶσιν ἑαυτῇ, παραβιάζει τὸ προαιώνια καὶ ἱερά τῆς Ἐκκλησίας δικαίωμα συνάμα δὲ ἀντίκειται ταῖς μετὰ τῆς μητρὸς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας συμφωνηθείσαις καὶ ταῖς ἀναληφθείσαις ἀπέναντι αὐτῆς τε καὶ τῆς ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίας ἐπισήμοις ὑποχρεώσεσιν.

Συμφῶνως πρὸς τὰ ἀνωτέρω τὸ ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος

παρατιθέμενον ψήφισμα ὑπ' ἀριθ. 85, μονομερῶς ὑπὸ τῆς Πολιτικῆς Ἐξουσίας καὶ ἄνευ κοινῆς συνεννοήσεως καὶ συμπράξεως τῆς ἐν Κρήτῃ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας γενόμενον καὶ διαθέτον μέγα μέρος τῆς κεκτημένης περιουσίας τῶν Μοναστηριακῶν Ταμείων ὑπὲρ σκοπῶν ἀλλοτρίων ἐκείνων, δι' οὓς αὕτη προωρισταὶ καθὼ δωρούμενον» ἢ μᾶλλον δημεῦον ὑπὲρ ὠρισμένων προσώπων ἑκατοντάδας χιλιάδων δραχμῶν ἐκ τῆς ἱεράς ταύτης περιουσίας, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γένηται ἀποδεκτὸν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἥς τὰ ἀπὸ αἰῶνων καὶ ἐπιστημότατα ἐπανειλημμένως ἐπικυρωθέντα δικαιώματα παραβιάζει.

Ἄλλ' ἀνεξαρτήτως τῆς ἐλλείψεως, ἣν πάσχει τὸ περὶ οὗ πρόκειται ψήφισμα λόγῳ τοῦ ὅτι ἐξεδόθη ἄνευ τῆς συμπράξεως τοῦ ἐτέρου καὶ δὴ τοῦ κυρίου τῶν ἀπαιτουμένων ἀπαραιτήτως παραγόντων πρὸς κατάρτισιν νόμων ἀφορώντων εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι ἄνευ τῆς συμπράξεως τῆς ἐν Κρήτῃ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, παρὰ τὰ πρὸς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν συντεθειμένα, ἀνεξαρτήτως λέγομεν τῆς ἀκυρότητος ταύτης τὸ ψήφισμα τοῦτο καὶ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίας ἂν κατηρτίζετο πάλιν θὰ προσέχρουεν εἰς τὰς ὑποχρεώσεις τὰς ἀναληφθείσας ἀπέναντι τῆς μητρὸς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ τῷ λόγῳ τούτῳ θὰ ἦτο ἄκυρον. Διότι τὸ ἐν λόγω ψήφισμα δὲν ἀφορᾷ διακανονισμὸν ἀπλῆς διαθέσεως τῶν εἰσοδημάτων τῆς Μοναστηριακῆς περιουσίας, ὅπερ εἶναι ἐν τῶν ἀντικειμένων, ἅτινα δικαιοῦται νὰ κανονίξῃ ἡ ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησία ἐν συμπράξει μετὰ τῆς Πολιτείας, ἀλλ' ἀφορᾷ τὴν ἀπαλλοτρίωσιν καὶ δὴ τὴν δήμευσιν κεκτημένης Μοναστηριακῆς περιουσίας, ἣτις ἀπαγορεύεται ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῷ λόγῳ τούτῳ ἐκφεύγει τὴν δικαιοδοσίαν τῆς τε ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας. Πράγματι, καθ' ἃ ἀνωτέρω εἴρηται, βῆτως ἔχει ἀναλάβει ἡ Πολιτικὴ Ἐξουσία καὶ ἡ Ἐκκλησία Κρήτης ὅτι θέλουσι φυλάττει ἀπαρασάλευτα τὰ Δόγματα, τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας καὶ τὰς τυπικὰς διατάξεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.» Πᾶσα λοιπὸν διάταξις ἀντιβαίνουσα εἰς τι τούτων καὶ ἐὰν ἀκόμη καὶ ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς καὶ Πολιτικῆς ἐν Κρήτῃ Ἐξουσίας ἤθελε ληφθῆ, θὰ προσέχρουεν εἰς τὰς ἀναληφθείσας ἀπέναντι τῆς

Μεγάλης Ἐκκλησίας ὑποχρεώσεις καὶ θά ἦτο ἄκυρος. Πολὺ μάλλον ἂν ὑπὸ μόνης τῆς Πολιτικῆς Ἐξουσίας αὕτη καταρτισθῆ. Ἄρα καὶ τὸ περὶ οὗ πρόκειται ψήφισμα, καθ' ὃ ἀντιβαῖνον πρὸς τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἀντίκειται εἰς τὰς ὑποχρεώσεις τὰς ἀναληφθείσας ἀπέναντι τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ οὐδεμίαν ἔχει ἰσχύν. Ὅτι δὲ ἀντίκειται εἰς τοὺς Ἱεροὺς κανόνας, τοὺς καθορίζοντας τὸ ἀναπαλλοτριωτὸν τῶν Μοναστηριακῶν περιουσιῶν, δειχθήσεται ἀμέσως κατωτέρω ἐν τῇ ἀναπτύξει τοῦ Β'. θέματος. Σαφηνιζομένου δὲ τούτου αὐταπόδεικτον καθίσταται κατὰ τὰ ἀνωτέρω καὶ τὸ ὅτι τὸ ψήφισμα ἀδιαλλάκτως συγκρούεται πρὸς ἀναληφθείσας ἀπέναντι τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ὑποχρεώσεις. Ἐφ' ᾧ προβαίνομεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ Β'. ἐκ τῶν ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος τεθέντων θεμάτων.

Β'. Τὸ ψήφισμα ἀντίκειται εἰς τοὺς Ἱεροὺς τῆς Ἐκκλησίας Κανόνας ;

Ἄμα τῇ ἰδρύσει αὐτῆς ἡ Ἐκκλησία καθώρισεν ὅτι τὰ ἀφιερωθέντα τῷ Θεῷ κτήματα ἢ εἰσοδήματα καὶ ἐν γένει πάντα τὰ ἀποτελοῦντα τὴν περιουσίαν τῆς Ἐκκλησίας, τὴν προωρισμένην ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς βοηθητικὸν μέσον πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ ὑψηλοῦ τῆς Ἐκκλησίας σκοποῦ, μὴ ἐκποιῶνται καθ' οἰονδήποτε τρόπον. Καὶ τοῦτο ὅπως μὴ ἀπεμπωλῆται ἢ διασπαθίζηται ἢ διατίθηται πρὸς οἰονδήποτε σκοπόν, εἰμὴ μόνον δι' ἀπαραιτήτους ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας, ἢ ἱερὰ ἐκεῖνη περιουσία. Οὕτως ὁ λη'. Ἀποστολικὸς Κανὼν ὀρίζει « . . . μὴ ἐξείναι δὲ αὐτῶ (τῶ Ἐπισκόπῳ) σφετερίζεσθαι τι ἐξ αὐτῶν ἢ συγγενέσιν ἰδίοις τὰ τοῦ Θεοῦ χαρίζεσθαι. Εἰ δὲ πένητες εἴεν, ἐπιχορηγείτω ὡς πένησιν, ἀλλὰ μὴ προφάσει τούτων τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀπεμπολείτω. » Μετὰ τοῦτο ὁ κε'. Κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου ὥρισεν « Ὁμοίως ἤρρεσεν ἵνα πρᾶγμα ἐκκλησιαστικὸν μηδεὶς πιπράσκη. Ὅπερ πρᾶγμα ἂν προσόδους μὴ ἔχη καὶ πολλή τις ἐπέγει ἀνάγκη, τοῦτο ἐμφανίζεσθαι τῶ πρωτεύοντι τῆς αὐτῆς Ἐπαρχίας καὶ μετὰ τοῦ ὄρισμένου ἀριθμοῦ τῶν ἐπισκόπων βουλεύεσθαι τί δεῖ πράξαι. Εἰ δὲ τοσαύτη ἐπέγει ἀνάγκη τῆς Ἐκκλησίας, ὡς μὴ δύνασθαι πρὸ τοῦ πωλεῖν βουλεύεσθαι, κἂν τοὺς γεινιῶντας πρὸς μαρτυρίαν καλέσῃ ὁ Ἐπίσκοπος,

φροντίδα ποιούμενος τοῦ ἀποδείξει τῇ Συνόδῳ πάσας τὰς συμβάσας τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ περιστάσεις· ὅπερ εἰ μὴ ποιήσει, ὑπεύθυνος τῷ Θεῷ καὶ τῇ Συνόδῳ φανῆ ὁ πιπράσκων καὶ ἀλλότριος τῆς τιμῆς.» Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος ἐπανερχεται ἡ ἐν Χαλκηδόνι Δ΄ Οἰκουμενικῇ Σύνοδος καὶ ἐν τῷ πρῶτῳ Κανόνι αὐτῆς λέγει «Τὰ ἅπαξ καθιερωθέντα μοναστήρια, κατὰ γνώμην Ἐπισκόπων μένειν εἰς τὸ διηνεκὲς μοναστήρια καὶ τὰ ἀνήκοντα αὐτοῖς πράγματα φυλάττεσθαι.» Τὰ αὐτὰ ἐπανελάβε καὶ ὁ μὲν Κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ Συνόδου. Ὁ δὲ 16ῆς Κανὼν τῆς ἐν Νικαίᾳ Ζ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου οὕτως ἐπιφέρει· Εἰ τις ἐπίσκοπος εὐρεθείη, ἢ ἡγούμενος, ἐκ τῶν αὐτουργίων τοῦ Ἐπισκοπείου, ἢ τοῦ **Μοναστηρίου, ἐκποιούμενος εἰς ἀρχοντικὴν χεῖρα ἢ ἑτέρῳ τρόπῳ ἐκδιδούς, ἄκυρον εἶναι τὴν ἐκδοσιν.** κατὰ τὸν κανόνα τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων τὸν λέγοντα. Πάντων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὁ Ἐπίσκοπος ἐχέτω τὴν φροντίδα, καὶ διοικεῖτω αὐτὰ ὡς Θεοῦ ἐφορῶντος· μὴ ἐξεῖναι δ' αὐτῷ σφετερίζεσθαι τι ἐξ αὐτῶν, ἢ συγγενέσιν ἰδίῳις τὰ τοῦ Θεοῦ χαρίζεσθαι· Εἰ δὲ πένητες εἴεν ἐπιχορηγεῖτω ὡς πένησιν, ἀλλὰ μὴ προφάσει τούτων τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀπεμπολεῖτω. Εἰ δὲ προφασίζοντο ζημίαν ἐμποιεῖν, καὶ μηδὲν πρὸς ὄνησιν τυγχάνειν τὸν ἀγρόν, **μηδ' οὕτω τοῖς κατὰ τόπον ἀρχουσιν ἐκδιδόναι τὸν τόπον ἀλλὰ κληρικοῖς ἢ γεωργοῖς.** Εἰ δὲ πανουργία νοσηρᾶ χρήσιντο, καὶ ἐκ τοῦ κληρικοῦ ἢ τοῦ γεωργοῦ ὠνήσῃται ἀρχῶν τὸν ἀγρόν, καὶ **οὕτως ἄκυρον εἶναι τὴν πρῶσιν, καὶ ἀποκαθίστασθαι τῷ Ἐπισκοπείῳ ἢ τῷ μοναστηρίῳ**· καὶ ὁ Ἐπίσκοπος ἢ ὁ ἡγούμενος τοῦτο ποιῶν, ἐκδιωχθεῖτω· ὁ μὲν Ἐπίσκοπος τοῦ Ἐπισκοπείου, ὁ δὲ ἡγούμενος τοῦ μοναστηρίου, ὡς διασκορπιζόντες ἂ οὐ συνήγαγον». (μέτῃ ἐπίσης Καν. 15 Συν. Ἀγκ. Καν. κδ. Συν. Ἀντιοχ. Καν. λγ'. Συν. Καρθ. καὶ ιγ'. τῆς Ζ΄ Οἰκ. Συν. Ἐπίσης Τομογράφημα τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ τοῦ Β΄ ὡς καὶ ἄλλα Πατριαρχικά καὶ Συνοδ. Γράμματα). Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ἱερῶν Κανόνων ἡ Ἐκκλησία ἐβάσισε τὸν θεσμόν τοῦ ἀναπαλλοτριώτου τῆς περιουσίας αὐτῆς. Ἀπαγορεύεται δὲ οὐ μόνον ἡ ἀκούσῃς τῆς Ἐκκλησίας γινομένη ἀπαλλοτριώσις, ἀλλὰ καὶ ἡ συγκαταθέσει τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐξουσίας γινομένη καθ' ἃ

δείκνυται ἐκ τῶν ἀνωτέρω. Μόνον δὲ ἐξαιρετικῶς, δι' ἐπιγούσας ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας, ἢ προφανῆ ὠφέλειαν, ἢ φιλανθρωπικά ἔργα, ἐπετρέπετο ἡ ἀπαλλοτριώσις. Καὶ τότε ὁμοῦς ἐνεργεῖται τῇ συμπράξει τῆς Ἐκκλησίας καὶ τηρουμένων ὠρισμένων διτυπώσεων.*

Οἱ Κανόνες οὗτοι ἀπόλυτον καὶ ὑποχρεωτικὴν κέκτηνται δύναμιν ἀπέναντι πάντων συμφώνως πρὸς τὴν ἀδιάσειστον πεποιθήσιν τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀπορρέουσι, καθ' ὅσον οἱ θεσπίσαντες αὐτοὺς Ἅγιοι Ἀπόστολοι καὶ αἱ Σύνοδοι, ὑπὸ Ἁγίου Πνεύματος ἐνεπνέοντο. Οὐδὲ δύναται ἡ Ἐκκλησία νὰ ἀναγνωρίσῃ τροποποίησιν αὐτῶν ὑπὸ Ἐξουσίας ἀλλοτριᾶς πρὸς τὴν θεῖαν αὐτοῦς, ὅπερ ἄλλως τε θὰ προσέβαλλε τὴν ἀπέναντι τῆς Πολιτείας αὐτοτέλειαν τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὰ ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος ἀναπτυχθέντα, θὰ ἀνέτρεπε δὲ ἐκ θεμελίων τὴν Ἐκκλησίαν ἀνατρέπον τὴν πίστιν ἐπὶ τὴν θεῖαν τῆς Ἐκκλησίας ἰδρυσιν καὶ διαρρῦθμισιν, ἐφ' ἧς αὕτη ἀκραδάντως βασιζέται. Οἱ ἀείμνηστοὶ ἡμῶν Αὐτοκράτορες τὴν ἰσχὺν τῶν Κανόνων τῆς Ἐκκλησίας κατέναντι τῶν τῆς Πολιτείας Διατάξεων ἄσμενοι ἀνεγώρισαν (Ἰουστ. Νεαρ. ρλα'. κεφ. α'. Ὁμοίως Βασιλικά Ε. Γ. Β.) ἐνθα ρητῶς λέγεται. «Θεσπίζομεν τοίνυν, τάξιν νόμων ἐπέχειν τοὺς ἁγίους Ἐκκλησιαστικοὺς Κανόνας, τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων Ἐπτὰ Συνόδων ἐκτεθέντας ἢ βεβαιωθέντας, τούτέστι τῆς ἐν Νικαίᾳ . . . τῶν γὰρ προειρημένων ἁγίων Συνόδων τὰ Δόγματα καθάπερ τὰς θείας Γραφὰς δεχόμεθα καὶ τοὺς Κανόνας ὡς Νόμους φυλάττομεν.» Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι αἱ διατάξεις τῶν Ἑλλήνων Αὐτοκρατόρων αἱ ἀφορῶσαι γενικὰ θέματα ἴσα συνταγματικαῖς διατάξεσιν ἰσχυον ἄτε τῆς Αὐτοκρατορικῆς ἀρχῆς οὐσης ἀπειριορίστου. (Ὅρα ὡσαύτως καὶ Νεαρὰν Μανουὴλ Κομνηνοῦ). Εἰδικώτερον δὲ τὸ ἀναπαλλοτριώτον τῆς περιουσίας τῆς Ἐκκλησίας ἐπεκύρωσαν. (Ὅρα Βασιλ. Ε. Β. α'. ιγ'. Ἰουστ. Νεαρὰ Ζ'. κεφ. α. «Θεσπίζομεν μῆτε τὴν ἀγιωτάτην τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως μεγάλην Ἐκκλησίαν . . . μῆτε

(*) Ὅρα περὶ τούτων Ἐκκλ. Δικ. Μ. Σακελλαροπούλου § 77 καὶ ἐπ. Ἐκκλ. Δικ. Ἀλ. Χριστοδοῦλου § 111. Ἐκκλ. Δικ. Ν. Μίλας § 161 ὡς καὶ τοὺς ἄνω μνημονευομένους Ἱεροὺς Κανόνας.

ἄλλον μηδένα πανταχοῦ μήτε Πατριάρχην μήτε Ἐπίσκοπον . . . . μήτε μὴν τοὺς ἐπὶ τῆς Ἑσπερίας ὄντας Θεοφιλεστάτους Ἐπισκόπους ἀπ' αὐτῆς τῆς πρεσβυτέδος Ρώμης . . . . ἀδειαν ἔχειν ἐκποιεῖν πρᾶγμα ἀκίνητον ἐν οἰκίαις ἢ ἐν ἀγροῖς ἢ ἐν κήποις ἢ ὅλως ἐν τοῖς τοιοῦτοις. μήτε γεωργικὸν ἀνδράποδον, μήτε πολιτικὴν σίτισιν, μήτε κατὰ ἰδικοῦ πρόφασιν ἐνεχύρου παραδιδόναί τοῖς δανεισταῖς. Τὸ δὲ τῆς ἐκποιήσεως ὄνομα γενικώτερον διὰ τοῦτο θεθείκαμεν, ἵνα κωλύσωμεν καὶ πρᾶσιν καὶ δωρεάν, καὶ ἀμειψῖν καὶ τὴν εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκτεινομένην ἐμφύτευσιν . . . . Εἰ τις τοίνυν ὠνήσασθαι τολμήσειε πρᾶγμα Ἐκκλησιαστικὸν ἢ πτωχικόν, ἐκπιπτέτω μὲν εὐθὺς τοῦ τιμήματος, ἀπαιτήσθω δὲ τὸ πρᾶγμα ὅπερ ἔλαβε μετὰ πάσης τῆς ἐν τῷ μέσῳ χρόνῳ προσθήκης . . . Εἰ δέ τις κατὰ δωρεάν λαβεῖν τολμήσειε πρᾶγμα Ἐκκλησιαστικὸν ἢ πτωχικόν αὐτοῦ τε τοῦ δωρουμένου παντὸς ἐκπιπτέτω καὶ ἕτερον τοσοῦτον ἐκ τῆς αὐτοῦ περιουσίας ἀντιδότη τῇ ἁγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ». Ἐν δὲ Κεφ. Θ'. τῆς αὐτῆς διατάσσει νὰ θεωρῶνται ἄκυροι καὶ αἱ τυχόν διατάσσουσαι ἀπολλοτριῶσιν ἴδια αὐτοῦ διαταγαί, «πραγματικοὶ τύποι». Ὅρα ἐπίσης Ἰουστ. Νεαρὰ μς'. Ὡσαύτως Νεαρ. ζζ'. Ἐν δὲ Νεαρᾷ ρκ'. κεφ. ια'. ὀρίζει. «Εἰ δὲ παρὰ τὰ διηγορευθέντα ἡμῖν τῷ παρόντι νόμῳ συνάλλαγμά τι γένηται ἐπὶ τοῖς διαφέρουσι πράγμασι κινήτοις τε καὶ ἀκινήτοις ἐνὶ τῶν εἰρημένων εὐαγῶν οἰκῶν, ἀναδιδόσθαι μὲν τῇ αὐτῇ ἁγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ ἢ τοῖς εὐαγεῖ οἰκῶ τὸ πρᾶγμα, ἐφ' ᾧ τοιοῦτό τι παρηκολούθησε μετὰ τῶν τοῦ μέσου χρόνου καρπῶν μενέτω δὲ παρ' αὐτῆ καὶ τὸ τίμημα ἢ τὸ ἀντίδωρον, ἢ τὸ ὑπὲρ ἀμειψίως ἢ ἄλλης οἰασοῦν αἰτίας αὐτῷ δεδομένον. Εἰ δ' ἐμφύτευσις παραχθείη παρὰ τὰ διηγορευμένα ἡμῖν, ἀναδιδόσθαι τῇ ἁγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ ἢ τοῖς εὐαγεῖς τόποις τὸ αὐτὸ πρᾶγμα κελεύομεν καὶ τὸν ἐμφυτευτὴν τὸ πᾶκτον τελεῖν κατὰ τὴν δύναμιν τῶν ἐμφυτευτικῶν συμβολαίων». (Ὅρα ἐπίσης καὶ Νεαρ. Ἀλεξίου Κομνηνοῦ καὶ ὁμοίαν Ἰωάννου Κομνηνοῦ). Κατὰ ταῦτα οὐ μόνον ἡ ἀκουσία ἀφαίρεσις καὶ διασπάθισις τῆς περιουσίας τῆς Ἐκκλησίας ἀπηγορεύετο, ὅπερ ἄλλως τε εἶνε κοινὸν πᾶσι τοῖς ἐν Πολιτεία βιοῦσι προσώποις ὑπὸ τῶν εὐνομουμένων Πολιτειῶν παρεχόμενον εὐεργέτημα, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκουσία ἀπαλλοτριῶσις ἀπη-

γορεύετο, ὅπως ἀκεραία ἡ ἱερά περιουσία διασώζεται ὑπὲρ τοῦ ὑψηλοῦ σκοποῦ, δι' ἃν προώρισται. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν νόμων, συνεπεῖα ὄρισμένων γεγονότων, ἐπαγομένων ταῖς λοιπαῖς περιουσίαις ἐκπτώσεων καὶ ζημιῶν, αἱ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαι Αὐτοκρατορικαὶ Διατάξεις ἐκ παντὸς τρόπου τὴν περιουσίαν τῆς Ἐκκλησίας νὰ προφυλάξωσι προσπαθοῦσιν. Οὕτω τὸν τῆς παραγραφῆς καὶ τῆς χρησικτησίας χρόνον ὅσῳ δυνατὸν ἦν εἰς μῆκιστον ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας παρέτεινον, καὶ τῶν ὑπὲρ τῶν γειτονικῶν κτημάτων προνομίων τῶν τότε ἰσχυόντων, τὰ ἐκκλησιαστικὰ κτήματα ἀπήλλαξαν, καὶ τῆς βαρείας τῶν τότε φόρων εἰσπράξεως, τῆς ἀπαλλοτριώσεως ἀναγκαστικῶς ἐπαγομένης, τὴν τῆς Ἐκκλησίας περιουσίαν κατὰ τὸ δυνατὸν ἐκούφισαν, καὶ ἄλλα πλείστα προνόμια τῇ ἐκκλησιαστικῇ περιουσίᾳ παρεχώρησαν. Τὴν ἀναλλοιώτον ἰσχὺν τῶν Ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας κανόνων, ἐν οἷς καὶ τὸ ἀναπαλλοτριώτον τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας περιλαμβάνεται, ἀνεγνώρισε καὶ τὸ νέον Ἑλληνικὸν Κράτος ψήφισαν ἐν τῷ Β' ἄρθρῳ ἀμφοτέρων τῶν Συνταγμάτων αὐτοῦ τὴν ἐξῆς θεμελιώδη διάταξιν.

« Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. . . . τηροῦσα ἀπαρασαλεύτως ὡς ἐκεῖναι τοὺς τε Ἱεροὺς, Ἀποστολικοὺς καὶ Συννοδικοὺς Κανόνας καὶ τὰς Ἱεράς παραδόσεις. . . . » Ἐπίσης ἡ Κρήτη ἐπισημότατα ἀνωμολόγησε τὸ ἀπαρασάλευτον καὶ ἄθικτον τῶν κανόνων τούτων, ἐν τῷ ἀνωτέρῳ παρατεθέντι ὑπ' ἀριθ. 7 ἄρθρῳ τῆς πρὸς τὴν Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν Συμβάσεως, ἐνθα ρητῶς καθορίζεται ὅτι ἡ ἐν Κρήτῃ ἐκκλησία *φυλάττουσα ἀπαραμείωτα τὰ Δόγματα, τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας καὶ τὰς τυπικὰς Διατάξεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας κλπ.*»

Ἀφ' οὗ λοιπὸν οἱ Ἱεροὶ Κανόνες ἀπαγορεύουσι πᾶσαν οἰανόηποτε ἀπαλλοτριώσιν τῆς περιουσίας τῆς ἐκκλησίας ἐξαιρέσει μόνον στενωῶς ὄρισμένων περιπτώσεων, καθ' ἃς ἀπαραίτητος ἀνάγκη ἢ προφανῆς ὠφέλεια τῆς Ἐκκλησίας ἐπιβάλλουσι τοῦτο καὶ τότε δὲ ἐπιβάλλουσι νὰ ἐνεργῆται αὕτη ὑπὸ τῶν ὄρισμένων ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν καὶ τηρουμένων

κείμενα ἐρεύνης, ἐάν οἱ ἱεροὶ Κανόνες καὶ αἱ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὑποχρεώσεις τῆς Πολιτείας πάρωρῶντο. Τοιοῦτον ὁμως δὲν δύναται νὰ δεχθῆ ἡ Ἐκκλησία. Ἀναφέρει ἡ Ἱστορία ὅτι πολλάκις Πολιτεῖαι, χρῆσιν ποιούμεναι τῆς αὐθαιρεσίας καὶ τῆς βίας παρεβίασαν τοὺς ἱεροὺς Κανόνες καὶ κατεπάτησαν τὰ δικαιώματα τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀνεγνώρισεν, οὐδὲ δύναται νὰ ἀναγνωρίσῃ ὡς καλῶς γενομένης παραβάσεις τῶν ἱερῶν Αὐτῆς Κανόνων, καὶ ἐθεώρει ἐν ταῖς περιπτώσεσι ταύταις ἑαυτὴν ἐν διωγμῶ.

Ὡς Ἀρχιερεὺς διαπεπιστευμένος τὴν διακυβέρνησιν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κρήτης, ὡς Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς τῶν Θεοφιλεστάτων Ἐπισκόπων Κρήτης Ἐπαρχιακῆς Συνόδου καὶ ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Πατριάρχου νομίζομεν ὅτι τὴ περὶ οὗ πρόκειται ψήφισμα, ἐν βία καὶ ἀπαξ μόνον ψηφισθὲν ἐκ παραδρομῆς ἐψηφίσθη καὶ χωρὶς οἱ ψηφίσαντες νὰ ἀποβλέψωσιν εἰς τὴν σοβαρωτάτην διατάραξιν, ἣν τοῦτο τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπιφέρει. Ἐλπίζομεν ὅτι ἡ Πολιτικὴ Ἐξουσία δὲν θὰ θελήσῃ νὰ θέσῃ τὴν Ἐκκλησίαν, ὑπὲρ ἧς αἱ ἄλλαι Χριστιανικαὶ Πολιτεῖαι προνόμια νομοθετοῦσιν, εἰς ἡσσονα μοίραν τῶν ἀπλῶν ἰδιωτῶν καὶ τῶν ἄλλων νομικῶν προσώπων. Ἐλπίζομεν ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐξουσία δὲν θὰ θελήσῃ ὅπως, ἐν ᾧ τῶν ἄλλων θρησκευτῶν καὶ τῶν ἀλλοθρήσκων νομικῶν θρησκευτικῶν προσώπων αἱ περιουσίαι τελείας ἀπολαύουσι προστασίας, τῆς Ὁρθοδόξου μόνον Ἐκκλησίας ἡ Ἱερὰ Μοναστηριακὴ περιουσία διασκορπίζεται καὶ θεωρῶνται ἀκυροὶ αἱ ὑπὲρ αὐτῆς συμφωνίαι καὶ αὐτὰ τὰ δεδικασμένα! Ὅτι δὲν θὰ θελήσῃ νὰ ἔχῃ μόνῃ ἡ Μοναστηριακὴ περιουσία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τὸ δυσμενὲς πρόνομιον, νὰ μὴ εἰσπράττῃ ἐπὶ τῶν ὀφειλομένων αὐτῇ ἄνω τῶν β ο)ο, ἐν ᾧ πᾶς ἰδιώτης καὶ πᾶν ἄλλο νομικὸν θρησκευτικὸν πρόσωπον δικαιούται νὰ εἰσπράττῃ νόμιμον τόκον.

Πεποιθοτες ὅτι ἡ Πολιτικὴ ἐξουσία θέλει σπεύσῃ νὰ θεραπεύσῃ τὸ γενόμενον προβαίνομεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ τρίτου τῶν ἐν ἀρχῇ τεθέντων θεμάτων.

Γ'. Δύναται καὶ τίνι τρόπῳ ἡ Πολιτικὴ Ἐξουσία νὰ θεραπεύσῃ τὸ γενόμενον ;

Τὰ μέσα, δι' ὧν θέλει θεραπευθῆ τὸ κατὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Κρήτης πραξικόπημα τῆς Κρητικῆς Συνελεύσεως

ἀρμοδιωτέρα ἡμῶν ἵνα ἐξεύρη εἶναι ἡ Πολιτικὴ Ἐξουσία, δι' ἧ ἀρκούμεθα εἰς τὸ νὰ ἐκφράσωμεν ἀκροθιγῶς σκέψεις τινὰς ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου.

Ἦδη κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἀναπτυχθέντα, τὸ ὑπ' ἀριθ. 85 ψήφισμα τῆς Συνελεύσεως εἶναι ἀνίσχυρον καθὼ γενόμενον ἄνευ συμπράξεως τοῦ ἑτέρου τῶν ἀπαραιτήτως ἀπαιτουμένων παραγόντων πρὸς κατάρτισιν ἐν Κρήτῃ διατάξεων ἀφορωσῶν ἀντικείμενα σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἥτοι τῆς ἐν Κρήτῃ Ἱεράς Συνόδου. Ὡσαύτως δὲ καθὼ προσκροῦον εἰς τοὺς ἱεροὺς τῆς Ἐκκλησίας Κανόνας καὶ καθὼ ἀντιβαῖνον ταῖς συμφωνίαις καὶ ταῖς ἀναληφθείσαις ὑποχρεώσεσιν ἀπέναντι Ἀρχῆς διεθνῶς ἀγεγνωρισμένης καὶ ἔξω τοῦ Κράτους κειμένης. Καθὼ δ' ἀνίσχυρον καὶ ἄκυρον ἡ πολιτικὴ ἐξουσία οὐ μόνον δικαιοῦται, ἀλλὰ καὶ ὑπόχρεως εἶναι νὰ μὴ προβῆ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν καὶ ἐφαρμογὴν αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἀνεξαρτήτως τοῦ ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων πηγάζοντος ἀνισχύρου, νομίζομεν ὅτι καὶ ἀπὸ καθαρᾶς πολιτικῆς ἀπόψεως ἐξεταζόμενον τὸ ἐν λόγῳ ψήφισμα, δὲν ἔχει μείζονα ἰσχύν, μετ' ἡμῶν δὲνομίζουσι τὸ αὐτὸ καὶ οἱ ἐντριβέστεροι ἡμῶν περὶ τὴν ἐρμηνείαν τῶν πολιτικῶν νόμων, οὗς περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου συνεβουλεύθημεν. Νομίζουσι δὴλα δὴ ὅτι γνωστοῦ ὄντος, ὅτι ἡ νῦν Συνέλευσις Κρήτης δὲν συνῆλθεν ὅπως κατάργησῃ τὸ Ἑλληνικὸν Σύνταγμα, οὐδ' ἔχει τοιαύτην ἐντολήν, τὸ ὑπ' ἀριθ. 85 ψήφισμα αὐτῆς, ἀπαξ μόνον ψηφισθέν, καθ' ἃ ρητῶς ἐν αὐτῷ ἀναφέρεται, δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἰσχύν καθὼ προσκροῦον εἰς τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 57 τοῦ Ἑλληνικοῦ Συντάγματος (ἄρθρον 51 τῶς Κρητικοῦ). Ἄλλὰ καὶ παρορωμένης τῆς παρὰ τὸ Σύνταγμα καταρτίσεως αὐτοῦ πάλιν εἶναι ἄκυρον καθὼ προσκροῦον εἰς τὸ ἄρθρον 17 τοῦ Ἑλληνικοῦ Συντάγματος (ἄρθρον 17 τῶς Κρητικοῦ).

Νομίζομεν λοιπὸν ὅτι ἡ πολιτικὴ ἐξουσία εὐρισκομένη ἀπέναντι, ἀφ' ἑνὸς μὲν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 85 ψηφίσματος τῆς Συνελεύσεως, ἀνισχύρου καὶ ἄκυρου κατὰ τὰ ἀνωτέρω, ἀφ' ἑτέρου δὲ 1) τῶν Ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας Κανόνων 2) τοῦ ὑπ' ἀριθ. 7 ἄρθρου τῆς πρὸς τὴν Μεγάλῃν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν Συμβάσεως καὶ 3) τῶν ἄρθρων 17 καὶ 51 τοῦ Συντάγματος, ὧν πάντων τὴν ἀπόλυτον ἰσχύν καὶ κῦρος οὐδεὶς νὰ ἀμφισβητήσῃ δύναται, νομίζομεν λέγομεν

δτι, εὔρισχομένη μεταξύ τῶν δύο τούτων ἀντιμαχομένων μερῶν καὶ ὀφείλουσα νὰ ἀκολουθήσῃ καὶ νὰ ἐφαρμώσῃ ἢ τὸ πρῶτον ἢ τὸ δεύτερον, οὐ μόνον δικαιούται, ἀλλὰ καὶ ὑποχρεούται νὰ ἀναστείλῃ μὲν τὴν ἰσχύν τοῦ ψήφισματος, νὰ ἐφαρμώσῃ δὲ τὰς ἀνωτέρω μνημονευθείσας ἐπιτακτικὰς διατάξεις, ὧν τὸ ἀκαταγώνιστον καὶ ἐπιβλητικὸν τῆς ἰσχύος εἶνε ἀναμφίρρηστον.

Ἐπιμεθε βέβαιοι δτι ἡ ἀνάγκη τῆς ἀναστολῆς τοῦ ψήφισματος δὲν θὰ διαρκέσῃ ἐπὶ μακρόν, διότι ἔχομεν τὴν πεποίθησιν δτι, ἅμα ὡς συνέλθῃ ἡ Συνέλευσις Κρήτης, διαφωτιζομένη καταλλήλως ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω ἀναπτυχθέντων, καὶ ἀναλογίζομένη τὴν ὀλεθρίαν ἐπίδρασιν, ἣν θέλει ἔχει εἰς τὸν ἀγῶνα, ὃν ἡ Ἐκκλησία διεξάγει ἐν Κράτεσιν ἀλλοθρήσκοις, ἀπόφασις Συνελεύσεως Χριστιανικῆς καὶ δὴ Ἑλληνικῆς, οἷα ἡ περιεχομένη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 85 ψήφισμα αὐτῆς, θὰ σπεύσῃ νὰ θεραπεύσῃ ῥιζικῶς τὸ γενόμενον ἀκυροῦσα ἀναδρομικῶς τὸ ψήφισμα.

Ἡ ἐν Κρήτῃ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐκπληροῦσα τὸ καθήκον, ὃπερ οἱ ἱεροὶ Κανόνες ἐπιβάλλουσιν Αὐτῇ, ὑποχρεοῦντες νὰ μὴ παρίδῃ διασπαθίζομένην τὴν ἱεράν περιουσίαν, ἥς καθιερωμένης πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ μεγάλου τῆς Ἐκκλησίας σκοποῦ, ἡ παραφυλακὴ εἶναι ἐμπειστευμένη Αὐτῇ, ἐλπίζει δτι ἡ Πολιτικὴ Ἐξουσία δὲν θέλει ἐπιμείνει εἰς τὴν ἐφαρμογὴν ἀποφάσεως δημιουργούσης διὰ τὴν ἱεράν περιουσίαν κατάστασιν δυσμενῆ καὶ παραβιάζούσης τὰ αἰῶνια καὶ ἀπράγραπτα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας δίκαια.

Ἐπὶ τούτοις διατελοῦμεν ἐνθερμος πρὸς Θεὸν εὐχέτης ὑμῶν

Ἐκ τῆς ἐν Ἡρακλείῳ Ἱ. Μητροπόλεως Κρήτης

τῇ 24 Μαρτίου 1911

† Ο ΚΡΗΤΗΣ ΕΥΜΕΝΙΟΣ

